

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський державний екологічний університет

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні групи забезпечення спеціальності
від « 22 » 09 2020 року
протокол № 5
Голова групи д.т.н., проф. Мещеряков В.І.

УЗГОДЖЕНО

Декан факультету комп'ютерних наук, управління та
адміністрування
к.геогр.н., доцент Коваленко Л.Б.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни

Комп'ютерна схемотехніка та архітектура комп'ютерів

(назва навчальної дисципліни)

122 – «Комп'ютерні науки»

(шифр та назва спеціальності)

«Комп'ютерні науки»

(назва освітньої програми)

РВО «Бакалавр»

(рівень вищої освіти)

денна

(форма навчання)

2 рік н.

(рік навчання)

4 семестр

(семестр навчання)

6 кр./180 год.

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

залік

(форма контролю)

Інформаційних технологій

(кафедра)

Одеса, 2020 р.

Автори: Зайцев Д.А., професор катедри ІТ, д.т.н., професор
(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

_____ (прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні катедри інформаційних технологій від « » 20__ року, протокол №_____.

Викладачі: лекції: Зайцев Д.А., професор катедри ІТ, д.т.н., професор
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

лабораторні роботи: Зайцев Д.А., професор катедри ІТ, д.т.н., професор
(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчена звання)

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Підготовка фахівців з комп'ютерних наук в галузі сучасних методів, технологій та засобів обробки даних з розробки цифрових схем та специфікації архітектури комп'ютера
Компетентність	<p>ЗК 12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань.</p> <p>СК6. Здатність до системного мислення, застосування методології системного аналізу для дослідження складних проблем різної природи, методів формалізації та розв'язування системних задач, що мають суперечливі цілі, невизначеності та ризики.</p> <p>СК12. Здатність забезпечити організацію обчислювальних процесів в інформаційних системах різного призначення з урахуванням архітектури, конфігурування, показників результативності ункціонування операційних систем і системного програмного забезпечення.</p>
Результат навчання	<p>ПР1. Застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук.</p> <p>ПР3. Використовувати знання закономірностей випадкових явищ, їх властивостей та операцій над ними, моделей випадкових процесів та сучасних програмних середовищ для розв'язування задач статистичної обробки даних і побудови прогнозних моделей.</p> <p>ПР8. Використовувати методологію системного аналізу об'єктів, процесів і систем для задач аналізу, прогнозування, управління та проектування динамічних процесів в макроекономічних, технічних, технологічних і фінансових об'єктах.</p> <p>ПР12. В Застосовувати методи та алгоритми обчислювального інтелекту та інтелектуального аналізу даних в задачах класифікації, прогнозування, кластерного аналізу, пошуку асоціативних правил з використанням програмних інструментів підтримки багатовимірного аналізу даних на основі технологій DataMining, TextMining, WebMining.</p> <p>ПР13. Володіти мовами системного програмування та методами розробки програм, що взаємодіють з компонентами комп'ютерних систем, знати мережні технології, архітектури комп'ютерних мереж, мати практичні навички технології адміністрування комп'ютерних мереж та їх програмного забезпечення</p>

Базові знання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Про системи числення та перетворення даних. 2. Про подання основних типів даних в комп'ютері. 3. Про мінімізацію двійкових функцій. 4. Про методи синтезу комбінаційних схем. 5. Про методи синтезу цифрових автоматів. 6. Про типові комбінаційні схеми та схеми з пам'яттю. 7. Про автоматизовані засоби синтезу цифрових схем мовою Verilog. 8. Про архітектуру та типові вузли сучасних комп'ютерів.
Базові вміння	<ol style="list-style-type: none"> 1. Побудувати комбінаційну та послідовну схему за заданою специфікацією пристрою. 2. Побудувати подання специфікації цифрового пристрою мовою Verilog. 3. Виконати автоматизовану побудову цифрової схеми та її тестування по специфікаціям мовою Verilog.
Базові навички	1. Використовувати сучасні методи, технології та засоби моделювання систем
Пов'язані силлабуси	немає
Попередня дисципліна	«Електроніка та електротехніка»
Наступна дисципліна	«Комп'ютерні мережі»
Кількість годин	<p>лекції: 30</p> <p>практичні заняття: -</p> <p>лабораторні заняття: 30</p> <p>курсний проект: 4 години на студента</p> <p>семінарські заняття: -</p> <p>самостійна робота студентів: 90</p>

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин		
		аудиторні	СРС	
ЗМ-Л1	Теоретичні основи цифрової техніки			
	Арифметичні основи схемотехніки. Системи числення та перетворення даних.	2	2	
	Арифметичні основи схемотехніки. Подання чисел в ЦОМ та кодування інформації.	2	2	
	Логічні основи схемотехніки. Мінімізація перемикальних функцій та розробка комбінаційних схем.	2	2	
	Основи теорії скінченних автоматів. Автомати Мілі та автомати Мура. Елементарні автомати та схеми з пам'яттю.	2	2	
	Основи теорії скінченних автоматів. Мінімізація скінченних автоматів.	2	2	
ЗМ-Л2	Синтез типових вузлів цифрових пристроїв			
	Синтез і дослідження комбінаційних суматорів та цифрових схем порівняння	2	2	
	Синтез і дослідження перетворювачів коду, мультиплексорів та дешифраторів	2	2	
	Синтез цифрових автоматів. Синтез структурних автоматів. Елементарні автомати — тригери.	2	2	
	Алгоритм структурного синтезу цифрових автоматів. Графічний метод синтезу цифрових автоматів.	2	2	
	Проектування мікропрограмних автоматів. Декомпозиція цифрових пристроїв. Операційний та керуючий автомати.	2	2	
ЗМ-Л3	Автоматизації розробки цифрових схем та архітектура комп'ютерів			
	Мова Verilog автоматизації розробки цифрових схем. Реалізація комбінаційної логіки.	2	2	
	Мова Verilog автоматизації розробки цифрових схем. Синтез послідовної логіки.	2	2	
	Автоматизація розробки схем та тестування цифрових пристроїв за допомогою мови Verilog.	2	2	
	Архитектура сучасних комп'ютерів. Система команд, регістри та слово стану процесора.	2	2	

Основні вузли та шини.		
Микроархитектура типового комп'ютера. Структурне подання MIPS RISC процесора мовою Verilog.	2	2
Разом:	30	30

Консультації:

Зайцев Дмитрій Анатольевич, середа, ауд. 329.

2.2. Лабораторний модуль

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		аудиторні	СРС
ЗМ-ЛР1	Лабораторний модуль		
	1. Арифметика в позиційних системах счислення с различным основанием.	4	4
	2. Программная реализация быстрых алгоритмов (схем) выполнения арифметических операций.	4	4
	3. Синтез і дослідження комбінаційних суматорів та компараторів	4	4
	4. Синтез і дослідження комбінаційних схем перетворювачів коду, мультиплексорів та дешифраторів	6	6
	5. Синтез та дослідження тригерних схем.	6	6
	6. Подання комбінаційних схем мовою Verilog	6	6
	7. Подання послідовних схем мовою Verilog		
8. Подання мікропрограмних автоматів мовою Verilog			
Разом:		30	30

Перелік лабораторій:

1. Лабораторія 329.

Перелік лабораторного обладнання:

1. Комп'ютери.

2. Середовище ModelSim PE Student Edition проектування цифрових пристроїв на мові Verilog

3. Середовище алгоритмічних мов C (Dev-C/C++), Java (JDK).

Консультації:

Зайцев Дмитрий Анатольевич, середа, ауд. 329.

2.3. Курсовий проект:

2.3.1. Завдання:

Розробити проект одноктактного процесора MIPS з обмеженим набором команд RISC.

2.3.2. Характеристики варіанта завдання:

- набір команд;
- формат подання даних для арифметичних операцій;
- кількість регистрів;
- алгоритм (схема) прискореної реалізації вказаної арифметичної операції.

2.3.3. Прототип (приклад):

- *Одноктактний процесор з мікропрограмним управлінням, [1], глава 7*
- *Опис процесора мовою Verilog [7]*
- *Опис методу прискореної реалізації арифметичної операції [5]*

2.3.4. Інструментарій:

- мова проектування цифрової апаратури System Verilog;
- система моделювання цифрових пристроїв ModelSim.

2.3.5. Рівень деталізації:

Окремі логічні вентиля та тригери.

Для побудови схем множення та ділення використовувати готові блоки додавання та віднімання.

2.3.6. Варіанти завдання:

загальні характеристики:

шини даних і адреси - 8 разрядні;

команди - lw, sw, not

формат даних - integer

кількість регистрів - 4

індивідуальні характеристики:

номер	команди	алгоритм (схема) прискореної реалізації вказаної арифметичної операції
1	or, <u>add</u> , beq	Випереджаючий перенос (carry lookahead)
2	and, <u>mult</u> , bltz	Дерево Уоллеса (Wallace trees)

3	or, <u>sub</u> , bgtz	Випереджаючий перенос (carry lookahead)
4	and, <u>div</u> , beq	Свини-Робертсон-Точер (Sweeney, Robertson, and Tocher)
5	and, <u>add</u> , bltz	Разпізнавання завершення переносу (carry completion sensing)
6	or, <u>mult</u> , bgtz	Бауф-Вули (Baugh-Wooley)
7	and, <u>sub</u> , beq	Разпізнавання завершення переносу (carry completion sensing)
8	or, <u>div</u> , bltz	Ньютон-Рафсон (Newton-Raphson)
9	or, <u>add</u> , bgez	Випереджаючий перенос (carry lookahead)
10	and, <u>mult</u> , bne	Пезариса (Pezaris)
11	or, <u>sub</u> , blez	Випереджаючий перенос (carry lookahead)
12	and, <u>div</u> , bgez	Голдшмидт (Goldschmidt)
13	and, <u>add</u> , bne	Блочний випереджаючий перенос (block carry lookahead)
14	or, <u>mult</u> , blez	Бута (Booth)
15	and, <u>sub</u> , bgez	Блочний випереджаючий перенос (block carry lookahead)
16	or, <u>div</u> , bne	Свини-Робертсон-Точер (Sweeney, Robertson, and Tocher)
17	or, <u>add</u> , bgtz	Із збереженням переносу (carry-save)
18	and, <u>mult</u> , beq	Карацубы (Karatsuba)
19	or, <u>sub</u> , bltz	Із збереженням переносу (carry-save)
20	and, <u>div</u> , bgtz	Ньютон-Рафсон (Newton-Raphson)
21	and, <u>add</u> , beq	Із розподіленням по бітам (bit-partitioned)
22	or, <u>mult</u> , bltz	Шёнхаге-Штрассена (Schönhage-Strassen)
23	and, <u>sub</u> , bgtz	Із розподіленням по бітам (bit-partitioned)
24	or, <u>div</u> , beq	Голдшмидт (Goldschmidt)
25	or, <u>add</u> , blez	Умове підсумування (conditional-sum)
26	and, <u>mult</u> , blez	Тум-Кук

		(Toom-Cook)
27	or, <u>sub</u> , bne	Умовне підсумування (conditional-sum)
28	and, <u>div</u> , blez	Свини-Робертсон-Точер (Sweeney, Robertson, and Tocher)
29	and, <u>add</u> , bgez	Разпізнавання завершення переносу (carry completion sensing)
30	or, <u>mult</u> , bne	Карацубы (Karatsuba)

2.3.7. Оформлення пояснювальної записки:

Загальний обсяг 35-40 сторінок, згідно з вимогами [8].

2.3.8. Оформлення презентації:

6-8 слайдів, 1-й слайд — заголовний, 2-й слайд — завдання, останній слайд — висновки і рекомендації.

2.3.9. Основні розділи пояснювальної записки:

- Реферат.
- Завдання.
- Зміст.
- Введення.
- Архітектура процесора — опис форматів машинних команд і використаних в них об'єктів: реєстри, лічильник команд, слово стану процесора та інше; приклад програми.
- Загальна структурна схема процесора і кратка характеристика її елементів з посиланнями на відповідні схеми.
- Структурні схеми основних блоків — АЛП, ПУ, реєстровий файл, пам'ять даних та інші.
- Результати тестування схем
- Висновки та рекомендації
- Перелік посилань
- Додатки

2.4. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л1	Підготовка до лекційних занять	5	1-4 тижні
	Підготовка до модульної контрольної роботи № 1	5	1-4 тижні
	Модульна контрольна робота № 1 (обов'язкова)		4 тиждень
ЗМ-Л2	Підготовка до лекційних занять	5	5-9 тижні
	Підготовка до модульної контрольної роботи № 2	5	5-9 тижні
	Модульна контрольна робота № 2 (обов'язкова)		9 тиждень
ЗМ-Л3	Підготовка до лекційних занять	5	10-15 тижні
	Підготовка до модульної контрольної роботи № 3	5	10-15 тижні
	Модульна контрольна робота № 3 (обов'язкова)		15 тиждень

ЗМ-П1	підготовка до усного опитування напередодні відповідної лабораторної роботи (обов'язкове)	2x5=10	1-15 тижні
	підготовка до захисту звіту з лабораторних робіт (обов'язковий)	3x5=15	1-15 тижні
	Підготовка до іспиту	20	15 тиждень
	Разом:	75	

1. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л1.

Контроль проводиться після вивчення лекційного матеріалу модуля ЗМ-Л1 в формі письмової модульної контрольної роботи МКР-1 тестового типу в якій студенти відповідають на 20 запитань. Результати роботи оформлюються на окремому аркуші. Час, що виділяється на виконання МКР-1 визначається при видачі завдання і не перевищує 1 академічної години.

Максимальна оцінка за контрольну роботу складає 25 бали або 1,25 балів за одну правильну відповідь. Критерії оцінювання результатів контрольного заходу: правильна відповідь на 18 і більше запитань – відмінно (22,5...25 бали), правильна відповідь на 15...17 запитань – добре (18,75...21,25 бали), правильна відповідь на 12...14 запитання – задовільно (15...17,5 бали), правильна відповідь менше ніж на 12 запитань – незадовільно (менше 15 балів).

2. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-Л2.

Контроль проводиться після вивчення лекційного матеріалу модуля ЗМ-Л2 в формі письмової модульної контрольної роботи МКР-2 тестового типу в якій

студенти відповідають на 20 запитань. Результати роботи оформлюються на окремому аркуші. Час, що виділяється на виконання МКР-2 визначається при видачі завдання і не перевищує 1 академічної години.

Максимальна оцінка за контрольну роботу складає 25 бали або 1,25 балів за одну правильну відповідь. Критерії оцінювання результатів контрольного заходу: правильна відповідь на 18 і більше запитань – відмінно (22,5...25 бали), правильна відповідь на 15...17 запитань – добре (18,75...21,25 бали), правильна відповідь на 12...14 запитання – задовільно (15...17,5 бали), правильна відповідь менше ніж на 12 запитань – незадовільно (менше 15 балів).

3. Методика підсумкового оцінювання контрольних заходів для всіх лекційних модулів.

Підсумкова оцінка за всі лекційні модулі дорівнює сумі набраних балів за лекційні модулі ЗМ-Л1, ЗМ-Л2, яка не може перевищувати 50 балів.

4. Методика проведення та оцінювання контрольного заходу для ЗМ-П1.

За весь практичний модуль встановлена максимальна оцінка 50 балів. За кожну з перших п'яти лабораторних робіт встановлена максимальна оцінка 8 балів, за останню роботу 10 балів.

Контроль по кожній лабораторній роботі проводиться в формі:

- *усного опитування* при підготовці до кожної лабораторної роботи з метою допуску до її виконання (кількість запитань – до 5, максимальна кількість балів – 4 бали за роботи 1-5, 5 балів за роботу 6),

- *захисту результатів* лабораторної роботи наведених у звіті до лабораторної роботи (кількість запитань залежить від ходу виконання студентом роботи і якості звіту, максимальна кількість балів – 4 бали за роботи 1-5, 5 балів за роботу 6).

Для кожної лабораторної роботи, якщо студент за *усне опитування* одержав 1,5 і менше балів він не допускається до виконання роботи, а якщо більше – допускається.

Для кожної лабораторної роботи при *захисті результатів* студент може одержати від 1 до 4 балів за роботи 1-5, 5 балів за роботу 6.

Підсумковою оцінкою за кожну лабораторну роботу буде сума балів за *усне опитування* і *захист результатів*.

Підсумковою оцінкою за весь практичний модуль буде сума балів за всі лабораторні роботи. Критерії оцінювання результатів контрольного заходу для ЗМ-П1: 45 балів і більше – відмінно, 37...44,9 – добре, 30...36,9 балів – задовільно, менше 30 балів – незадовільно.

5. Методика оцінювання за всіма змістовними модулями.

Підсумковою оцінкою за всіма змістовними модулями (ОЗ) буде сума балів за лекційні модулі і за практичний модуль.

6. Методика проведення та оцінювання підсумкового контрольного заходу.

Підсумковий контрольний захід проводиться у формі іспиту у письмовій формі, екзаменаційний білет складається з 20 тестових завдань. Час, що виділяється на підготовку визначається при видачі завдання і не перевищує 1 академічної години. Умова допуску до іспиту – більше 25 балів з практичної частини.

Максимальна оцінка за іспит складає 100 балів. Оцінка еквівалентна відсотку правильних відповідей на запитання. Критерії оцінювання результатів іспиту: 90 балів і більше правильних відповідей – відмінно, 74...89,9 балів – добре, 60...73,9 балів – задовільно, менше 60 балів – незадовільно.

7. Методика підсумкового оцінювання за дисципліну.

Сума балів, яку одержав студент за лекційні модулі, за практичний модуль і за іспит формують інтегральну оцінку студента з навчальної дисципліни. Інтегральна оцінка (В) за дисципліну розраховується за формулою:

$$B = 0,5 \times O3 + 0,5 \times OI,$$

де O3 – кількісна оцінка (у балах від максимально можливої в 100 балів) за всіма змістовними модулями, OI – кількісна оцінка (у балах від максимально можливої в 100 балів) за іспит.

3. РЕКОМЕНДАЦІ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Рекомендується наступний порядок вивчення дисципліни „Моделювання систем”:

–зміст кожної теми курсу вивчається за допомогою навчальної та методичної літератури, що наведена в списку;

–після засвоєння змісту кожної теми курсу потрібно відповісти на „запитання самоперевірки”, що наведені у даних методичних вказівках і відповідній літературі;

–якщо виникли питання при вивченні теоретичного матеріалу або при виконанні контрольних робіт, то потрібно звернутись до викладача, який читав лекції;

–за тематикою лабораторних робіт передбачається самостійна робота у середовищі інструментальної системи ModelSim PE Student Edition яка є відкритим програмним забезпеченням та завантажуюється з відповідного сайту.

3.1. Модуль ЗМ-Л1 „Теоретичні основи цифрової техніки”

3.1.1. Повчання

Розділи модуля ЗМ-Л1 формують у студентів уявлення про основні теоретичні основи цифрової техніки такі як комп’ютерна арифметика, логіка та скінченні автомати.

Перетворення чисел між різними позиційними системами числення та правила виконання арифметичних операцій в різних позиційних системах числення формують основу для подальшого поглибленого вивчення двійкової системи числення та подання різних типів даних в ЦЕОМ.

Двійкова логіка є основою реалізації логічних та арифметичних операцій в ЦЕОМ комбінаційними схемами, які відповідають формулам логічних функцій. Основна увага приделяється мінімізації логічних функцій як теоретичній базі ефективного проектування цифрових пристроїв.

Пом’ять як засіб зберігання поточного стану є суттєвою складовою цифрових схем, які використовують регістри та комірки оперативної пам’яті для зберігання даних. Теоретичною основою схем з пам’яттю є скінченний автомат, а методи мінімізації скінченних автоматів є основою розробки схем з мінімальним обсягом використаних елементів.

При вивченні цих розділів необхідно звернути увагу на алгоритми мінімізації логічних функцій і скінченних автоматів та відповідні інструментальні засоби, які узагальнюють талічно-графічні процедури, які використовуються для ручної мінімізації в процесі навчання.

3.1.2. Питання для самоперевірки

Запитання, що входять до тестів до модуля ЗМ-Л1 і являють собою необхідний мінімум знань, який потрібний для засвоєння дисципліни

„Комп’ютерна схемотехніка та архітектура комп’ютерів”, наведені нижче:

1. Що називається моделлю системи? [1, с.19]
- 2.

3.2. Модуль ЗМ-Л2 „Синтез типових вузлів цифрових пристроїв”

3.2.1. Повчання

Розділи модуля ЗМ-Л2 формують у студентів уявлення про основи проектування цифрових комбінаційних схем та схем з пам’яттю (послідовної логіки) на основі прикладів синтезу типових схем суматорів, компараторів, мультиплексорів, та шифраторів для комбінаційних схем та регістрів для схем послідовної логіки.

Найбільш важливим для подальшого засвоєння матеріалу є детальне вивчення процесів синтезу суматорів на основі одноразрядного суматора та використання різноманітних прискорених схем паралельно-послідовного переносу.

Схеми з пам’яттю формуються з елементарних автоматів — тригерів, детальне вивчення правил функціонування яких являє основу засвоєння матеріалу з синтезу схем послідовної логіки.

При вивченні цих розділів необхідно звернути увагу на загальну методіку синтезу комбінаційних схем та схем послідовної логіки, які вивчаються детально на найбільш важливому прикладі, а потім закріплюються в процесі синтезу додаткових типових схем.

3.2.2. Питання для самоперевірки

Запитання, що входять до тестів до модуля ЗМ-Л2 і являють собою необхідний мінімум знань, який потрібний для засвоєння дисципліни „Комп’ютерна схемотехніка та архітектура комп’ютерів”, наведені нижче:

1. Що значить імітувати? [1, с.160-162]
- 2.

3.3. Модуль ЗМ-Л3 „Автоматизації розробки цифрових схем та архітектура комп’ютерів”

3.3.1. Повчання

Розділи модуля ЗМ-Л3 формують у студентів уявлення про сучасні інструментальні засоби автоматизованого проектування цифрових пристроїв на основі мови специфікації цифрових схем Verilog. Мова Verilog використано для подання раніше вивчених типових схем, а також спрощених специфікацій архітектури процесора та комп’ютера в цілому.

У якості інструментального середовища проектування схем використано систему ModelSim PE Student Edition, яка дозволяє виконати специфікацію та тестування, а також автоматизовану генерацію схем для їх подальшого втілення у вигляді нової мікросхеми, або печатної плати на основі певної серії мікросхем.

При вивченні цих розділів необхідно звернути увагу на послідовність дій з практичної реалізації заданої архітектури комп'ютера у вигляді певних мікросхем, плат, шкафів та комп'ютера в цілому.

3.3.2. Питання для самоперевірки

Запитання, що входять до тестів до модуля ЗМ-Л2 і являють собою необхідний мінімум знань, який потрібний для засвоєння дисципліни „Комп'ютерна схемотехніка та архітектура комп'ютерів”, наведені нижче:

3. Що значить імітувати? [1, с.160-162]

4.

3.4. Модуль ЗМ-П1 „Практичний модуль”

3.4.1. Повчання

При вивченні практичного модуля студенти набувають уміння побудови алгоритмів виконання арифметичних та логічних операцій і відповідних комбінаційних схем та схем послідовної логіки.

При вивченні цього модуля необхідно звернути увагу на практичне застосування одержаних теоретичних знань про методи і засоби проектування цифрових схем з використанням інструментальних засобів на основі специфікації цифрових схем мовою Verilog. Практичний модуль ґрунтується на лекційних прикладах синтезу типових схем суматорів, компараторів, мультиплексорів, шифраторів та регістрів.

Перевірка якості засвоєних знань і одержаних навичок при вивченні цього модуля здійснюється викладачем під час проведення лабораторних занять шляхом усного опитування з наведених для теоретичних модулів питань і перевіркою якості виконання лабораторної роботи із застосуванням інструментальних засобів ModelSim PE Student Edition для специфікацій обладнання мовою Verilog, їх тестування та автоматичної генерації відповідних схем для подальшої їх реалізації у вигляді мікросхем та плат.

3.4.2. Питання для самоперевірки

1. Сформулюйте умову збудження переходу ситі Петрі. [2, с.11-12]

2.

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л1.

1. Подання числа в позиційній системі числення. [2,с.8]
2. Подання числа в двійковій системі числення. [2,с.9]
3. Подання числа в шістнадцятковій системі числення. [2,с.9-10]
4. Таблиця відповідності чисел у десятковій, двійковій та шістнадцятковій системах числення[2,с.9-10]

4.2. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л2.

1. За яких умов не можуть бути застосовані аналітичні методи моделювання? [1, с.160-162]
- 2.

4.3. Тестові завдання до модульної контрольної роботи модуля ЗМ-Л2.

1. За яких умов не можуть бути застосовані аналітичні методи моделювання? [1, с.160-162]
2. а

4.4. Запитання до іспиту.

1. Що називається моделлю системи? [1, с.19]
- 2.

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література.

1. Дэвид М. Харрис и Сара Л. Харрис Цифровая схемотехника и архитектура компьютера, второе издание. Morgan Kaufman, 2013.
2. Г.П. Препелиця Комп'ютерна схемотехніка. Конспект лекцій.- Одеса: Екологія, 2008.- 340 с.
3. Г.П. Препелиця Комп'ютерна схемотехніка. Практикум.- Одеса: Екологія, 2008.- 340 с.
4. Акчурин А.Д., Юсупов К.М. Программирование на языке Verilog. Учебное пособие. – Казань, 2016. – 90 с.
5. Mi Lu. Arithmetic and Logic in Computer Systems. John Wiley & Sons: New Jersey, 2004.

Додаткова література.

6. Зайцев Д.А. Математические модели дискретных систем: Учебное пособие // Одесса: ОНАС им. А.С.Попова, 2004, 40с. Укр. яз.
7. Benjamin Unger. 8-Bit Multicycle Processor Design and Implementation in Verilog. Zurich, 2018.
8. Методичні вказівки до виконання до виконання дипломних робіт бакалавра і магістерських кваліфікаційних робіт- для студентів денної та заочної форми, які навчаються за спеціальністю 122 – «Комп'ютерні науки». Одеса: ОДЕКУ, 2019.– 80 с., укр. мова.
9. Бабич Н.П., Жуков И.А. Компьютерная схемотехника. К.: МК-Пресс, 2004. 276 с.
10. Байджеу С. Железо ПК. Хитрости. СПб.: Питер, 2006. 416 с.
11. Колисниченко О.В., Шишигин И.В. Аппаратные средства РС. СПб.:ПХВ. Петербург, 2001. 1024 с.
12. Матвієнко, М.П. Архітектура комп'ютерів. К.: Видавництво Ліра-К, 2013. 264 с.
13. Бойко В.И., Гуржій А.М., Жуйков В.Я. Схемотехніка електронних систем. Мікропроцесори та мікроконтролери. К.: Вища школа, 2004. 526 с.
14. Эндрю С. Таненбаум Архитектура компьютера: [пер. с англ.], Издательский дом "Питер", 2011 — 843 с.